

Josep Maria Pou protagonitza 'Justícia' de Guillem Clua al TNC. Foto: May Zircus / TNC

ARTS ESCÈNIQUES

Problemes d'identitat

per **Andreu Gomila** 24 febr. 2020

Els teatres catalans, sobretot el TNC, busca des de fa anys la gran obra que defineixi aquest país i com són els seus habitants, com la 'Justícia' de Guillem Clua que ara hi ha en cartell. Val la pena?

Als anys 90, es va posar de moda en l'arena literària parlar de la "gran novel·la de Barcelona". Tothom la buscava. No hi és. No existeix, exclamaven els tertulians. Tothom se'n planyia. Molts escriptors se'n fotien dels comentaristes il·letrats, perquè sabien que hi era o, més ben dit, que n'hi havia una

pila, a gust de tothom, de ‘Vida privada’ a ‘La plaça del Diamant’, dels Carvalho de Manuel Vázquez Montalbán a ‘Si de dicen que caí’ o ‘La magnitud de la tragèdia’. I un llarg etcètera. Quan els tertulians van veure les dimensions de tot plegat, van callar. I ja ningú no gosa afirmar que la gran novel·la de Barcelona no existeix. Cadascú té la seva.

El teatre, ai las, porta anys enfangat en mostrar com som els catalans. Tothom espera la “gran obra” sobre Catalunya, la peça-mirall que ens reveli la nostra identitat. Cada parell d’anys, més o menys, el TNC posa de llarg un text nou amb l’objectiu d’ensenyar-nos, d’il·luminar-nos, amb l’afegit de tots els ‘clàssics’ que rescata i que parlen del nostre passat (no gaire) gloriós. És una obsessió.

El ‘Justícia’ que hi ha ara en cartell no és un bolet, una excepció, sinó una baula més en l’intent del gran teatre català de dir la seva, de fer història. **Guillem Clua** ha escrit una peça que repassa els últims 80 anys, de la Guerra Civil ençà, per deixar al descobert algunes de les nostres misèries. Ho fa a l’americana, a través de la família d’un jutge que té problemes d’identitat, fill de republicans que van aprendre a viure sota el franquisme, un home a qui li agraden els homes, però que no ha sortit mai de l’armari.

A 'A tots els que heu vingut', Marc Rosich parlava de la desfeta de la Catalunya pujolista. Foto: David Ruano / TNC

Clua parla del cas Banca Catalana i del Front d'Alliberament Gai. Parla de coses concretes que no havíem sentit mai fins ara en un gran teatre. Tots coneixem la història i no està malament que ens la refreguin pels nassos. Resulta curiós, tanmateix, que no es faci mai gaire esment del que guardem sota la catifa. Ho va intentar, també al TNC, Narcís Comadira a 'L'hort de les oliveres', però no se'n va sortir.

'Justícia' té molts antecessors. Des de 'La història catalana' de Jordi Casanovas a 'A tots els que heu vingut' de Marc Rosich. Fins i tot el 'Forasters' de Sergi Belbel, que és de 2004, anava a la recerca de la identitat dels catalans. A més, no hem d'oblidar les peces històriques contemporànies, com el 'Victòria' de Pau Miró o el 'Barcelona' de Pere Riera, que narraven, respectivament, la vaga de tramvies de 1951 i els bombardejos de 1938. Alguns autors busquen el pla general, d'altres, el curt. Alguns cerquen grans figures. D'altres, gent corrent. Però tots van darrere del mateix: explicar-nos.

Podríem posar dins el mateix sac ‘Temps salvatge’ de Josep Maria Miró? Doncs, no. Simplement, perquè aixecava la mirada del melic per contemplar l’horitzó. Els seus personatges podrien haver estat veïns nostres, però no buscava “retratar” aquest poble. En clau de comèdia, Ramon Madaula va intentar fer a ‘Adossats’ la mateixa operació (al Romea), amb un relat sobre una comunitat, però hi havia massa pets i astracanades per resultar seriós. O potser la va clavar més que ningú...

A ‘Victòria’, Pau Miró retratava la Barcelona de la vaga dels tramvies de 1951. Foto: David Ruano / TNC

Ningú no li ha demanat mai a cap dramaturga (o escriptora) què pensa del lloc on ha nascut

La qüestió és que cap d’aquestes grans obres no s’ha vist més enllà d’aquí. No oblidem que tots aquests autors estrenen amb assiduïtat fora de Catalunya i que el nostre país ha estat al titular dels grans mitjans internacionals durant una bona

colla d'anys. Tanmateix, ni el TNC ha sortit de gira pel món amb cap d'aquestes peces ni els textos han estat remuntats enlloc. Curiós. Com també sobta que mai cap dona hagi estat convidada a dir la seva, quan parlem d'identitat. És, de fet, com si no existissin.

I no parlo, com feia **Oriol Puig Taulé** a 'Núvol', sobre el fet que cap autora contemporània hagi estrenat mai a la Sala Gran del TNC. No. Pitjor. Ningú no li ha demanat mai a cap dramaturga (o escriptora) què pensa del lloc on ha nascut.

Mario Gas va fer una extraordinària versió de 'Mort d'un viatjant' d'Arthur Miller al Lliure. Foto. Ros Ribas

No crec que **Txékhov** escrivís amb l'ànima de mostrar l'ànima russa al món. L'empenyien altres coses, més personals. En totes aquestes 'grans' obres que ha exhibit el TNC els falta alguna cosa d'això, una mica d'intimitat. Quan **Tennessee Williams** o **Arthur Miller** descriuen la societat nord-americana a 'El zoo de vidre' o 'Mort d'un viatjant' parlen d'ells mateixos. Com **Lorca** a 'La casa de Bernarda Alba'. O **Koltès** a 'Roberto Zucco'. Grans retrats socials.

Sovint el pla curt ens permet mirar més enllà. Pot ser la història de cinc vells que decideixen atracar un banc com a ‘Els jugadors’ de Pau Miró o la de dues germanes que lluiten contra l’alzheimer de sa mare a ‘Volem anar al Tibidabo’ de Cristina Clemente...

‘Justícia’ és una bona obra, ambiciosa, que beu de molts fonts i no se n’amaga. El problema és el seguit de textos en un lapse de temps curt que parlen del mateix al mateix teatre –com si fos feina dels dramaturgs resoldre els problemes d’identitat que arrosseguem– . I una tradició molt avesada a treure pit mentre miren de liquidar-la.

Bio Articles recents

Andreu Gomila

Escriptor i periodista especialitzat en arts escèniques. Com a autor, ha publicat, entre d'altres, l'assaig literari 'Un món esbucat. Joan Alcover i Mallorca' (3i4, 2019), la novel·la 'Continents' (Empúries, 2016), l'assaig musical 'Putos himnes generacionals' (Empúries, 2015) i el poemari 'Carrer dels dies' (Proa, 2012).

Entrades Relacionades: